

Lokalt Ledd Utveckling Strategidokument Lappland 2020

Arjeplog – Arvidsjaur – Dorotea – Lycksele – Sorsele – Storuman – Vilhelmina – Åsele

Sammanfattning

Strategin för Lappland 2020 omfattar kommunerna Arjeplog och Arvidsjaur i Norrbottens län samt Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele kommuner i Västerbottens län. Vi jobbar utifrån en flerfondsstrategi där Jordbruksfonden, Socialfonden och Regionalfonden ingår, samverkar och förstärker varandra. Syftet är att mobilisera engagemang och skapa delaktighet för en gemensam utveckling av ett område, men också att stimulera idékraft och stärka samverkan i den lokala miljön. Övergripande mål är en långsiktig och hållbar utveckling i form av tillväxt, arbetstillfällen, företagande och livskvalité.

Strategin ska vara styrande för LAG och de målgrupper som söker projekt. Strategin finner stöd i lokala och regionala strategier och planer likväl som att den bidrar till uppfyllandet av Europa 2020-strategin. Framtagandet av strategin har ett underifrånperspektiv; 12 regionala och lokala träffar har genomförts för att säkerställa regionens medverkan i processen och cirka 130 unika personer har medverkat.

Utgångspunkten för strategin är visionen att Lappland 2020 är en internationell och attraktiv del av Europa där stolta, kompetenta och engagerade människor och företag vill bo, arbeta och utvecklas i nära samspel med natur, kultur, idéburen sektor och modern teknik. För att uppfylla denna finns tre övergripande mål att jobba för:

- Främja utvecklingen av fysiska och sociala miljöer där människor vill leva och bo.
- Stärka människors kompetens och samhällsengagemang.
- Främja utvecklingen av regionens näringsliv och breddning av den lokala arbetsmarknaden

De fyra insatsområdena har en tydlig koppling till den SWOT-analys som genomförts:

- Aktivt medborgarskap
- Attraktiv boenderegion
- Hållbart näringsliv i utveckling
- Arbetsmarknad och kompetens

Utöver de horisontella målen om jämställdhet, integration och icke-diskriminering samt miljö och klimat har ungas delaktighet identifierats som så viktigt att vi valt att integrera det i hela strategin som ytterligare ett horisontellt mål.

Ansvarig för strategins genomförande är LAG som med bred representation ska bestå av representanter från ideell, privat och offentlig sektor. LAG beslutar om vilka projekt som ska godkännas och har till sin hjälp ett kansli med personal samt lokala ambassadörer i alla åtta kommuner.

Abstract

The strategy for Lapland 2020 includes the municipalities of Arjeplog and Arvidsjaur in the county of Norrbotten together with the municipalities of Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman, Vilhelmina and Åsele in the county of Västerbotten. The strategy is a multi-fund-strategy where the European Agricultural Fund for Rural Development, the European Regional Development Fund and the European Social Fund collaborate and reinforce each other. The aim is to mobilize involvement and participation in the community development of the region, to stimulate ideas and strengthen cooperation in the local environment. The main focuses are long-term and sustainable development through regional growth, employment, entrepreneurship and quality of life.

The strategy will regulate LAG and the target groups who apply for project funding. The strategy is supported in other local and regional strategies and plans and does also contribute to the fulfillment of the Europe 2020 strategy.

The development of our strategy has been done with a bottom-up approach; 12 regional and local meetings have been held to ensure the regional participation in the process and more than 130 individuals have participated.

The main point of the strategy is to work towards the vision that Lapland 2020 is an international and attractive part of Europe where proud, competent and involved people and businesses want to live, work and grow in harmony with our nature, culture, the non-profit sector and modern technology.

To fulfill the vision there are three main objectives:

- Promote the development of physical and social environments where people want to live.
- Strengthen individual's competence and community involvement.
- Promote the development of the region's business community and diversify the local labor market.

The strategy has four priorities with a clear link to the SWOT-analysis that was done.

- Active citizenship
- Attractive living region
- Sustainable business development
- Labor market and competence

In addition to the horizontal objectives about integration and non-discrimination; environment and climate and gender equality, we have identified the participation of youths important enough to integrate it throughout the whole strategy as yet another horizontal objective.

LAG is responsible for the implementation of the strategy and needs to have a wide representation from the non-profit, private and public sectors. LAG makes the decisions on which projects that will be approved and has to its help a chancery with personnel as well as local ambassadors in each of the eight participating municipalities.

Innehållsförteckning

Innehåll

1.	SYFTET MED DEN LOKALA UTVECKLINGSSTRATEGIN.....	5
2.	STRATEGINS BIDRAG TILL EU:S OCH SVERIGES MÅL.....	5
3.	STRATEGINS FRAMTAGNING.....	5
4.	UTVECKLINGSOMRÅDET	5
4.1	OMRÅDESBESKRIVNING	8
4.2	BEHOV OCH UTVECKLINGSMÖJLIGHETER	9
5.	PÅ VILKET SÄTT ÄR STRATEGIN INNOVATIV	11
6.	VISION	12
7.	INSATSOMRÅDEN, MÅL OCH URVALSKRITERIER.....	12
7.1	ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR OMRÅDET	12
7.2	INSATSOMRÅDEN	15
7.3	HANDLINGSPLAN	18
7.4	URVALSPROCESS.....	20
7.5	MÅL OCH URVALSKRITERIER.....	20
8.	FINANSIERINGSPLAN	23
9.	ORGANISATION	23
9.1	ADMINISTRATIV KAPACITET.....	23
9.2	PARTNERSKAPET OCH FÖRENINGEN.....	24
9.3	LAG – DEN LOKALA AKTIONSGRUPPEN	25
10.	SAMVERKAN MELLAN FONDER OCH MED ANDRA AKTÖRER	26
10.1	SAMVERKAN MELLAN FONDER	26
10.2	AVSTÄMNING MED ANDRA AKTÖRER MED UTVECKLINGSANSVAR	26
10.3	JÄMSTÄLLDHET OCH ICKE-DISKRIMINERING	27
11.	KOMMUNIKATION.....	28
11.1	KOMMUNIKATIONSPLAN	29
12.	UPPFÖLJNING OCH REVIDERING.....	29

1. Syftet med den lokala utvecklingsstrategin

Denna utvecklingsstrategi ska användas för att styra LAG:s arbete med prioritering och urval av ansökningar samt partnerskap, kommunikation och fonsdamordning.

2. Strategins bidrag till EU:s och Sveriges mål

Alla projekt som prioriteras genom denna utvecklingsstrategi bidrar till att uppnå EU:s tillväxtstrategi EU2020. Därför bygger alla mål och processen för projekturvalet i strategin på de mål som är satt i de inblandade operativa programmen för struktur- och investeringsfonderna.

Analysen ligger till grund för en vision och utvecklingsbehov, som leder till insatsområden och specifika mål som kan mätas med hjälp av indikatorer. En handlingsplan visar hur målen i insatsområden ska omsättas i aktiviteter.

3. Strategins framtagning

Strategin har under hösten 2014 jobbat fram i de åtta deltagande kommunerna. Kommunalförbundet Partnerskap Inland Akademi Norr åtog sig uppdraget att ansvara för strategiarbetet. Till sin hjälp har konsultföretaget European Minds upphandlats som processtöd och tjänst köpts från Åsele Näringslivsstiftelse för hjälp med att skriva dokumentet.

Strategiarbetet började med en gemensam workshop för att jobba med SWOT-analysen ur ett regionalt perspektiv. Därefter anordnades minst en träff i varje enskild kommun där man tittade på SWOT-analysen, diskuterade och kompletterade den utifrån ett lokalt perspektiv. Skrivargruppen träffades internt för ett analysseminarium för att integrera de lokala synpunkterna med den regionala SWOT-analysen och strategiarbetet. Avslutningsvis ordnades ytterligare en gemensam regional workshop och en kort remissrunda i kommuner, referensgrupp, de lokala träffarnas deltagare, regionala myndigheter och organisationer. Ideell, privat och offentlig sektor har funnits representerade på alla lokala och regionala träffar.

För att harmoniera med regionens övriga strategiarbete har det kontrollerats att strategin stämmer överens med de två regionala utvecklingsstrategierna för Västerbotten och Norrbotten samt de lokala utvecklingsstrategierna i de kommuner som har sådana dokument.

4. Utvecklingsområdet

Området består av 8 kommuner i Norr- och Västerbottens inland: Arjeplog, Arvidsjaur, Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele.

I området finns totalt 42 789 invånare fördelat på 21 821 män (51 %) och 20 968 kvinnor (49 %). Ytan är 53 808 km² vilket ger en befolkningstäthet på 0,8 personer per km². I regionen finns inga tätorter med över 20 000 invånare och alla kommuner deltar därmed i sin helhet i hela strategin.

Regionen består av fjäll- och skogslandskap genomkorsat av ett flertal av de stora norrländska älvarna. Kommunerna är små och inga större tätorter finns utöver centralorterna. Utveckling sker ändå i hela kommunerna som består av ett flertal små och aktiva byar.

Befolkningsstatistik

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arjeplog	3089	3146	3143	3161	3114	3054	2980
Flyttnetto	-44	83	16	40	-37	-47	-48
Födelsenetto	-18	-26	-19	-22	-9	-13	-26
Arvidsjaur	6751	6665	6622	6529	6494	6467	6471
Flyttnetto	14	-36	13	-51	1	-2	15
Födelsenetto	-53	-50	-56	-43	-35	-24	-12
Dorotea	2993	2914	2900	2878	2862	2794	2757
Flyttnetto	-37	-52	2	-2	15	-46	0
Födelsenetto	-39	-27	-15	-20	-29	-22	-37
Lycksele	12503	12477	12427	12376	12343	12351	12270
Flyttnetto	-77	-7	-38	-22	-59	36	-60
Födelsenetto	-30	-19	-15	-27	-24	-28	-22
Sorsele	2811	2733	2743	2736	2729	2673	2595
Flyttnetto	-27	-62	28	4	14	-29	-54
Födelsenetto	-28	-16	-21	-11	-20	-27	-24
Storuman	6383	6304	6227	6120	6026	6006	5954
Flyttnetto	-38	-63	-28	-66	-53	0	5
Födelsenetto	-14	-16	-47	-42	-37	-20	-57
Vilhelmina	7220	7220	7156	7135	7048	6941	6887
Flyttnetto	-25	18	-46	19	-39	-61	-16
Födelsenetto	-32	-18	-19	-41	-46	-46	-41
Åsele	3265	3180	3133	3039	3007	2958	2875
Flyttnetto	17	-47	0	-46	-5	-2	-44
Födelsenetto	-23	-38	-47	-49	-29	-48	-40
Totalt	45015	44639	44351	43974	43623	43244	42789
Flyttnetto	-217	-166	-53	-124	-163	-151	-202
Födelsenetto	-237	-210	-239	-255	-181	-228	-259

Den totala minskningen i befolkningen är 2 226 personer under tidsperioden. Om man slår ihop de totala flytt- och födelseunderskotten blir minskningen 2 685 personer vilket innebär att 459 personer, vilka utgör 43 %, av de som flyttat har flyttat inom Lappland 2020s kommuner. Av befolkningsminskningen står det negativa födelsenettet för 72 % av minskningen under de sju åren.

	Andel invånare med utländsk bakgrund
Arjeplog	9 %
Arvidsjaur	7 %
Dorotea	7 %
Lycksele	8 %
Sorsele	10 %
Storuman	6 %
Vilhelmina	7 %
Åsele	9 %
Lappland 2020	8 %

Ålder	Andel av befolkningen
16-24 år	10,8 %
25-44 år	19,7 %
45-64 år	27,5 %
65 +	26,2 %

Arbetslöshetsstatistik

Oktober 2014	Arbetslöshet	Arbetslöshet utrikes födda	Arbetslöshet unga 18-24 år
Arjeplog	5,4 %	23,2 %	9,7 %
Arvidsjaur	8,8 %	40,0 %	19,0 %
Dorotea	9,4 %	46,6 %	16,4 %
Lycksele	8,0 %	32,3 %	16,2 %
Sorsele	7,6 %	34,3 %	11,9 %
Storuman	6,6 %	27,4 %	18,1 %
Vilhelmina	10,3 %	52,0 %	22,6 %
Åsele	8,3 %	18,1 %	17,0 %

Företagsstatistik

	Antal företag ¹ per 1 000 invånare	Antal nystartade företag per 1 000 invånare
Arjeplog	145	14,3
Arvidsjaur	80	9,9
Dorotea	95	9,0
Lycksele	84	7,6
Sorsele	145	7,1
Storuman	125	8,7
Vilhelmina	106	7,8
Åsele	131	8,0

¹ Beräknat på antal företag i kommunerna som har F-skattsedel

4.1 Områdesbeskrivning

Området består av 8 kommuner i Norr- och Västerbottens inland. I kommunerna finns både skogs- och fjälllandskap med många sjöar och vattendrag. Till exempel rinner Ångermanälven, Umeälven, Piteälven och Vindelälven genom området. Utvecklingen av fisket i Vindelälven är intressant då den är en av få oreglerade norrlandsälvar, vilket gör att där bildas ett eget Leaderområde inom Europeiska Havs- och Fiskerifonden (EHFF). Arbete pågår nu med att lansera Vindelälvsdalen som Biosfärområde inom UNESCOs MAB-program (Man and Biosphere).

Förekomsten av både natur- och kulturarvslämningar är många från istiden, nybyggartiden och den samiska kulturen och är idag en viktig tillgång för området. I de många fjälldalarna finns flertalet expanderande och framgångsrika turistorter så som exempelvis Borgafjäll, Kittelfjäll, Ammarnäs och Hemavan/Tärnaby. Turismen är en näring som växer och utvecklas bland annat genom de fyra destinationsorganisationerna. Näringslivet kännetecknas i övrigt av starka näringar inom skogsbruk, transport, metallindustri, GIS-teknik, gruvor, vindkraft och den internationella testverksamheten med sitt nav i Arvidsjaur, Arjeplog och Sorsele. I regionen finns ett flertal samebyar i vilka det bedrivs näringsverksamhet inom framförallt rennäring och turism. Offentlig sektor är generellt den största arbetsgivaren och anställer i stor majoritet kvinnor medan privat sektor är mansdominerad. Andelen av befolkningen i arbetande ålder som driver företag är högre än riksgenomsnittet men företagen är i stor utsträckning enmans- och mikroföretag eller små- och medelstora företag (SMF). Andelen kvinnor som driver företag är lägre än riksgenomsnittet i alla åtta kommuner och varierar mellan 25,6 % - 29,6 % att jämföra med 30,3 % i riket under 2013.

Utbildningsnivån i området är lägre än i riket och länet, framförallt hos männen. 2013 varierade andelen med minst tre års högskolestudier i kommunerna mellan 10,5 % - 17,1 % att jämföra med 25,3 % i riket. Kommunalförbundet Akademi Norr, i vilket alla åtta kommuner ingår, har med framgång under 2000-talet samarbetat med framförallt de tre norra universiteterna, men även andra, för att öka och utveckla utbudet av distansanpassade och platsförlagda utbildningar så att även boende i inlandskommunerna kan ta del av högre utbildning. Det har bidragit till att andelen högutbildade ökat sedan dess om än ej i samma takt som i riket. I Leaderområdet och angränsande kommuner finns dock ett utbud av yrkeshögskoleutbildningar utifrån det lokala näringslivets behov och många väljer dessa kortare former av eftergymnasial utbildning istället. Inom utvecklingsområdet bedrivs även banbrytande tvärvetenskaplig grundforskning vid Institutet för subarktisk landskapsforskning, INSARC/Silvermuseet i Arjeplog. Forskningen har inriktning på sambandet mellan människans landsskapsutnyttjande och ekosystemens förändring i nordliga miljöer.

I och med Leaderområdets stora geografi finns ett stort vägnät med många mil landsväg. Europavägarna E12 och E45 korsar området i öst-västlig riktning respektive nord-sydlig riktning. Tillgängligheten till Norge är god med tre anslutande vägar. Parallellt med E45 finns Inlandsbanan som trafikerar sommartid med turist- och godståg. En tvärbana finns för sträckan Storuman – Umeå där persontrafiken lades ner på 90-talet för sedan återupptas igen på sträckan Lycksele - Umeå år 2011. Området har i dagsläget god nationell tillgänglighet med fyra trafikerade flygplatser i Lycksele, Vilhelmina, Hemavan och Arvidsjaur. Tidtabellerna är däremot inte anpassade för att skapa internationell tillgänglighet utan innebär långa väntetider; det finns dock säsongvis internationella direktflyg från några av våra flygplatser.

Den digitala infrastrukturen är förhållandevis mycket god och fast fiberuppkoppling finns inte bara i centralorter utan även i många byar och en fortsatt utbyggnad är prioriterad i kommunerna. Det mobila nätet har däremot flertalet vita fläckar med dålig eller obefintlig täckning.

Både den offentliga och den kommersiella servicen minskar i allmänhet, framförallt utanför centralorterna, vilket hänger ihop med de demografiska utmaningarna som följer samma mönster som i övriga gles- och landsbygdsområden. Lanthandlare och bensinstationer har svårt att överleva utan stöd; allt fler lägger ned sina verksamheter när befolkningen i området i allt högre grad centraliseras till de större orterna. Som en mottrend till detta finns en internationell inflyttning som tog sin början under 90-talet och fortfarande pågår där européer flyttar in och i många fall söker sig till byar istället för centralorterna. Alla kommuner tar emot flyktingar, både vuxna och ensamkommande barn. En utmaning är att få dem att vilja stanna kvar, då utbudet av lämpliga jobb är för litet och städerna lockar.

Området har en historia av starka ideella krafter och antalet föreningar är stort i förhållande till befolkningen i form av byaföreningar, jakt- & fiskeföreningar, idrottsföreningar och andra intresseföreningar. En stor del av det lokala fritids- och aktivitetsutbudet kommer från föreningslivets ideella verksamheter och arrangemang. I området finns stora möjligheter för den som är intresserad av djur, natur och friluftsliv medan de som söker stort utbud av kultur, shopping och stadsliv har svårt att få sitt behov tillgodosett. Mediabevakningen av landsbygden är generellt låg och ger en negativ bild där staden sätts som norm. Den lokala andan och stoltheten urholkas och många har en negativ bild av sin hemkommun. Samtidigt finns en stark välvilja och vänlighet hos människorna som uppskattas av besökare.

4.2 Behov och utvecklingsmöjligheter

SWOT-analys

I strategiarbetet har vi jobbat brett för att forma och förankra strategin och för att få ett underifrånperspektiv har medborgare medverkat från alla åtta kommuner. De har fått möjlighet att tycka till och komma med inspel. Vi valde att jobba med en stor SWOT-analys som grund och den visade på en mycket stor bredd och mångfald. I arbetsprocessen fick alla komma med förslag och i en demokratisk omröstning av de tematiska områden som framkom prioriterades och rangordnades de utifrån de viktigaste styrkorna och svagheter samt de mest sannolika möjligheterna och hoten. Representationen från alla tre sektorer har varit god. Utifrån den regionala analysen har därefter tio lokala träffar hållits i de åtta kommunerna för att lyfta in även de mer lokala perspektiven.

Utifrån det kan vi se att våra absolut största styrkor i området finns i de människor som bor här då tre av de fyra topprioriterade rubrikerna blev värdskap; mångfald och engagemang samt det rika föreningslivet. Den välvilja och vänlighet människor har tillsammans med det engagemang i både föreningsliv och företagande som finns innebär en mycket stor potential och kraft för att utveckla området vidare, i många fall med hjälp av den fjärde topprioriterade rubriken som var naturen med allt vad den innebär i form av variationsrikedom och resurser.

Även de högst rankade svagheter hänger ihop med människorna, eller snarare bristen på dem och då framförallt yngre människor i arbetande ålder, det vill säga de typiska demografiska utmaningarna för gles- och landsbygdsområden. Starkt kopplat till det finns den smala arbetsmarknadsstruktur som råder och svårigheter med rekrytering och tillgång till rätt sorts kompetens samtidigt som vi ibland inte är tillräckligt bra på att tillvarata den mångfald som finns i regionen.

Bland de möjligheter som framkom finns en mycket tydlig koppling till de styrkor och svagheter vi har och en mycket stor bredd i prioriteringarna. Framförallt ses möjligheten i att diversifiera och stärka det lokala näringslivet genom till exempel en ökning av och större lokal förädlingsgrad inom de gröna näringarna; fler företag inom tjänstenäringarna samt turismutveckling och genom allt detta skapa fler incitament och förutsättningar för människor att vilja och kunna bo i regionen och därmed motverka den ofördelaktiga demografin.

Det som kan hota detta är att vi inte klarar av att samverka och samhandla; att vi fastnar i det negativa istället för att jobba framåt med möjligheterna; att vi inte har beredskap för att ta emot den ökning av olika nationaliteter som mycket troligt kommer att flytta till oss samt att vi inte kan anpassa våra utbildningar till våra lokala behov och förutsättningar i högre grad.

Deltagarna på de tio lokala träffarna har till stor del instämt i det ovan beskrivna utfallet men lokala variationer och tillägg har lyfts och sammanställning från dem finns med i bilagan med den fullständiga SWOT-analysen.

Omvärldsanalys

En omvärldsanalys är gjord och bygger på regionala rapporter och analyser för Norr- och Västerbotten, en rapport från Jordbruksverket om landsbygden, en rapport om landsbygdsturism samt en rapport till regeringen om engagemanget i civilsamhället. Hela analysen finns i bilaga 2.

I analysen konstateras att de typiska demografiska landsbygdsproblemen och utmaningarna gäller våra kommuner och att den ökande andelen äldre kommer att innebära en konkurrens om personal till framförallt vårddyrket då även städerna inom en kort framtid kommer att se ökande andel äldre.

Invandringen och mångfalden kommer att öka och dels ställa krav på att vi klarar av att ta hand om och integrera dem i våra samhällen och dels utgöra en resurs för tillväxt.

Arbetsmarknaden och näringslivet genomgår fortfarande den strukturomvandling som skett under senare delen av 1900-talet med en omställning från basnäringar till tjänste- och kunskapsnäringar. De nya näringarna har behov av personal med högre utbildningsnivå och riskerar ha svårt att tillgodose behovet i inlandskommunerna. Antalet arbetande som når pensionsåldern är högre under strategins genomförande än antalet unga som kommer ut i arbetslivet vilket innebär att det i både Norr- och Västerbotten kommer att finnas ett kompetensglapp där vi blir beroende av inflyttning. De branscher med tillväxtpotential som utmärker sig som möjlig även på landsbygden är turismen då det globala resandet ökar samt en utveckling av den småskaliga livsmedelsproduktionen.

Det är inte bara branschstrukturen som genomgår en strukturförändring utan också hur vi arbetar och vilka förutsättningar som krävs. Rörligheten är större och yngre människor tenderar att byta jobb och arbetsgivare oftare än vad man gjorde förr vilket innebär att arbetsgivare måste konkurrera med mer än bara ett intressant jobb. Beroendet av teknik och digital uppkoppling ökar och förfrågan på distansoberoende jobb kommer att öka med en arbetskraft som kräver flexibilitet och möjlighet att jobba från annan ort.

Inom Lappland 2020:s kommuner är den ideella sektorn stark och viktig men har svårigheter att hitta medlemmar som vill engagera sig långsiktigt, i styrelsearbete och de mer ansvarsfyllda uppdragen. Samtidigt visar forskningen att det ideella engagemanget ökar i Sverige men att även det genomgår en förändring som ställer krav på civilsamhället att anpassa sina verksamheter.

Intressentanalys och – dialog

I strategiarbetet har deltagare till processen bjudits in med en stor bredd där alla intresserade har varit välkomna. Ett stort antal personer, ca 130 stycken med representation från alla tre sektorer har deltagit i regionala och lokala träffar under framtagandet av strategins innehåll. Strategin har också skickats ut på remiss till ett stort antal aktörer och intressenter. Dialog har förts med grannområdena URnära, TreKom Leader och Leader Vindelälven. Vi har för avsikt att likväl som inför programstart och under genomförandet också etablera kontakt och samarbeten med övriga angränsande Leaderområden: Spira Fyrkanten, Leader Polaris, Leader Höga Kusten och Leader 3sam.

De intressenter vi identifierat är:

Kärnintressenter:

- Kommunmedborgarna
- Företagare
- Ideella organisationer och föreningar
- Kommunerna

Primärintressenter

- Akademi Norr
- Angränsande områden för Lokalt Ledd Utveckling
- Länsstyrelsen i Norrbotten
- Länsstyrelsen i Västerbotten
- Region Västerbotten
- Länsbygderådet i Västerbotten
- Hela Sverige ska leva Norrbotten

Sekundärintressenter

- Regional media
- Landsbygdsnätverket
- Hela Sverige Ska Leva
- Studieförbund

5. På vilket sätt är strategin innovativ

Strategin har flera innovativa inslag med nya metoder och arbetsformer som ska användas.

Många strategier som finns i området är mycket breda och öppna för många insatser med ett fokus på att fortsätta med pågående utveckling och bevarande av det som redan finns. Denna strategi omfattar också en bredd men styrs av prioriteringar för att rikta resurserna och skapa kraftigare resultat. Den utgår också tydligt från de lokala behoven och ger en bra grund för nya arbetsmetoder så som social innovation och innovationsdriven design.

Strategin integrerar och tar hänsyn till de horisontella målen på ett tydligare sätt än tidigare och innovativt för vår strategi är att vi lyft in ungdomars deltagande som ett horisontellt mål då de är mycket viktiga för regionens framtida utveckling och i allmänhet tenderar att vara underrepresenterade i utvecklingsarbete. Alla projekt ska därför beskriva och ta hänsyn till hur unga påverkas av och involveras i genomförandet.

Att det är en flerfondsstrategi är för området nytt och skapar möjligheter för samspel och synergieffekter mellan projekt i de tre fonderna. Även om vår strategi inte involverar EHFF har vi under strategiframtagandet tillsammans med Leader Vindelälven sett möjligheterna med samverkan då projekt ur de olika fonderna tillsammans lättare kan lösa problem och skapa utveckling.

I denna strategi framhålls möjligheterna med ett ökat användande av den digitala tekniken för att dels jobba resurseffektivare och dels för att skapa en större tillgänglighet då det underlättar för LAG, intressenter och projekt i områdets stora geografiska yta att delta och engagera sig. Genom att komplettera kansliet med lokala ambassadörer eller kontaktpersoner i varje kommun som utbildas i Leadermetoden ökar chansen till deltagande och känslan av tillhörighet.

I tidigare programperiod har många projektägare haft problem att hantera den administrativa bördan och byråkratin som följer med EU-projekt. Strategin och handlingsplanen syftar därför till att bygga upp strukturer och metoder så att projektägarna kan göra vad de är duktiga på, det vill säga genomföra sina idéer, medan en större del av administrationen sköts av kanslipersonalen.

6. Vision

Lapland 2020 är en internationell och attraktiv del av Europa där stolta, kompetenta och engagerade människor och företag vill bo, arbeta och utvecklas i nära samspel med natur, kultur, idéburen sektor² och modern teknik.

Visionen tar sin utgångspunkt i SWOT-analysen som belyser de demografiska problemen och arbetsmarknadsstrukturen; styrkorna i natur och kultur samt vikten av föreningslivet och den moderna tekniken; möjligheterna med en internationellare befolkning och förbättrad kompetens och självbild.

Vi ska vara en aktiv del i Europa och genom vårt arbete bidra till uppfyllandet av EU2020 och vända bilden av att vi är mottagare av EU-bidrag till att vi är bidragare till uppfyllande av programmålen.

Med hjälp av Lokalt Ledd Utveckling genom Leadermetoden ska vår strategi bidra till att öka regionens attraktivitet för boende, inflyttare, besökare och företagare. Den idéburna sektorn är viktig i skapandet av engagemang och aktivt medborgarskap och bidrar med en stor del av utbudet av lokala fritidsaktiviteter och arrangemang.

7. Insatsområden, mål och urvalskriterier

7.1 Övergripande mål för området

I processen med framtagandet av strategin på både de regionala och de lokala träffarna finns en stor samsyn om regionens möjligheter och styrkor som kan utvecklas vidare liksom de svagheter och hot som behöver förändras och förebyggas. Resultaten av vår SWOT-analys stämmer mycket väl överens med de lokala kommunala strategier som finns, eller som håller på att arbetas fram, samt arbetsmaterial och sammanställningar från övriga lokala arbetsträffar och analyser som gjorts hos till exempel föreningar och ungdomar.

---

² Benämningen idéburen sektor innefattar ideella och ekonomiska föreningar, stiftelser, trossamfund, aktiebolag med begränsat vinstuttag. Organisationerna kännetecknas av att inte syfta till ekonomisk vinst, att de gynnar allmän- eller medlemsintresset, att de har som syfte att främja en idé eller ett värde och inte tillhör staten eller kommuner.

Utöver det finns tydliga kopplingar mellan Lappland 2020s mål och insatsområden till de prioriteringar som gör i de regionala utvecklingsstrategierna som finns i de båda länen och därmed också en koppling till nationella strategier och Europa 2020-strategin.

De demografiska utmaningarna som regionen befinner sig i utgör en stor grund till övriga utvecklingssvårigheter. En minskad befolkning och en högre andel äldre ger minskade skatteintäkter och ett mindre utbud av anställningsbar kompetens vilket riskerar att skapa negativa spiraler med minskad service och än mer utflyttning. De demografiska utmaningarna kan däremot inte jobbas med som ett isolerat problem utan måste tas an från flera håll för att skapa en trivsamt och attraktiv miljö där människor från hela världen *vill* bo.

För att bidra till en positivare utveckling har därför tre övergripande mål identifierats:

Främja utvecklingen av fysiska och sociala miljöer där människor vill leva och bo

För detta mål krävs att vi dels nyttjar den natur och kultur vi har och skapar fysiskt attraktiva miljöer som dels lockar till besök och inflyttning och dels skapar trivsel för de som redan bor i regionen. Parallellt behövs attraktiva sociala miljöer som är välkomnande och inkluderande. Både det professionella värdskapet och det interna bemötandet som finns medborgare emellan behöver stärkas och jobbas vidare med så att toleransen för mångfald likväl som självbilden stärks och inflyttande lättare kan komma med i de sociala informella nätverken, vilket idag kan uppfattas som svårt för många. Fritids- och kulturutbudet behöver breddas och säkras, framförallt för målgruppen unga kvinnor som utgör den grupp som är överrepresenterad bland de som flyttar från regionen.

Målet bidrar till Landsbygdsprogrammets mål om att uppnå en territoriellt balanserad utveckling av ekonomier och samhällen på landsbygden. Det innebär att skapa och behålla sysselsättning genom att verka för att utveckla våra samhällen och ge ökat incitament för både inflyttning och viljan att bo kvar i regionen.

Stärka människors kompetens och samhällsengagemang

Den ideella sektorn är stor och föreningar och organisationer många men det upplevs allt svårare för dem att skapa engagemang för långsiktigt föreningsarbete hos sina medlemmar. Ett ökat engagemang hos medborgare, framförallt de som idag står utanför föreningslivet i högre grad, så som ungdomar och utrikes födda, skulle stärka den ideella sektorn, ge fler personer möjlighet att påverka sin vardag och fritidsutbudet och bli delaktiga i samhällsutvecklingen.

Befolkningen i regionen behöver också ett bredare utbud av kompetensutveckling på olika nivåer, både som privatpersoner, föreningsengagerade, anställda och företagare. Avstånden till utbildningsanordnare är i allmänhet långt och utbildningsnivån är lägre än både länens och rikets genomsnitt, framförallt hos unga män. Attityden till utbildning behöver förändras då framtidens arbetstillfällen i högre grad kommer att kräva utbildning. I och med den nya digitala tekniken utvecklas också distanspedagogiken och utbudet av kurser och kompetensutveckling blir därmed tillgängligt i allt högre grad även i perifera områden.

Målet bidrar till programmålen för de tre fonderna (Jordbruksfonden, Socialfonden och Regionalfonden). Att stärka människors kompetens bidrar främst till sociala fondens mål men i viss mån även till både regionala och landsbygdsfonden genom att det i sin tur stärker företagets livskraft. Det bidrar även genom att det finns en stark koppling till jämställdhet och integration för att stärka underrepresenterade grupper inom näringsliv, arbetsmarknad och fritidsverksamhet.

Främja utveckling av regionens näringsliv och breddning av den lokala arbetsmarknaden

I en majoritet av kommunerna har näringslivet en mycket traditionell struktur med stort beroende av basnäringarna och underrepresenterade tjänste- och kunskapssektorer. Den offentliga sektorn står för en mycket stor andel av arbetstillfällena. Detta ger ett smalt utbud av jobb. Arbetsmarknaden behöver därför diversifieras och breddas så att det finns en större variation och därmed kan attrahera människor att vilja bo i våra kommuner. Den könssegregerade arbetsmarknad som finns behöver förändras, de resurser och kompetenser som finns hos inflyttade behöver tillvaratas och ungdomar behöver stöd för att nå anställning eller företagande.

Även här ser vi koppling till fondernas program mål. Främst den regionala fondens mål då syftet är att stärka och bredda näringslivet, men då även de gröna näringarna ingår i målgruppen bidrar det till landsbygdsfondens mål. Inom målet ska även insatser ges för att främja underrepresenterade målgruppers inträde till arbetsmarknaden och här stöds då program målen för sociala fonden.

Då det redan finns och kommer att fortsätta finnas ett glapp under flera år mellan antalet personer som går i pension och antalet unga som kommer ut i arbetande ålder kommer konkurrensen om personal att bli stor i hela landet. Vi måste därför jobba med ett helhetsperspektiv där vi skapar miljöer som är attraktiva; sociala och toleranta samhällen som inkluderar och välkomnar alla; samhällsengagerade medborgare som deltar i och förstår sin roll i samhällsutvecklingen och en arbetsmarknad som är attraktiv för både kvinnor och män, unga och gamla. Framtidens arbetsmarknad beräknas vara mer distansberoende och flexibel där digitala nätverk och arbetsmetoder blir lika självklara som de fysiska är idag. Även om forskningen fortfarande är oenig finns tecken på att urbaniseringens³ ⁴ drivkrafter är på väg att avta i Sverige i och med den starka digitaliseringen; vår utmaning är att ta vara på denna trend och skapa en internationell och attraktiv del av Europa där stolta, kompetenta och engagerade människor och företag vill bo, arbeta och utvecklas i nära samspel med natur, kultur, idéburen sektor och modern teknik.

Horisontella mål

Strategin ska genomsyras av och ta hänsyn till ett flertal horisontella mål för att bidra till programperiodens övergripande mål om en Smart och hållbar tillväxt för alla. Utöver de traditionella målen om jämställdhet, icke-diskriminering och miljö har vi valt att även jobba med ungdomars delaktighet som ett horisontellt mål istället för ett eget insatsområde eller delmål.

Ungdomars delaktighet

Ungdomarna i regionen behöver i högre grad ges möjlighet att påverka sin vardag och livssituation men också bli mer delaktiga i de demokratiska processerna och förstå sin egen roll och betydelse i den lokala utvecklingen. Påverkan och deltagande är viktig för ungas utveckling och skapar en känsla av tillhörighet. Det ger enligt forskningen positiva effekter på deras hälsa och välfärd. Ökat engagemang och en bättre fritid på ungdomars egna villkor bidrar långsiktigt till att öka viljan att bo i regionen och därmed förbättra de demografiska utmaningarna och öka tillväxten.

Ungdomar representerar idag 10,8 % av den totala befolkningen i området. Målsättningen att minst 15 % av projekten som beviljas under denna period drivs av ungdomar eller har ungdomar som huvudsaklig målgrupp.

---

³ www.dn.se/ekonomi/nu-flyttar-fler-till-an-fran-glesbygden/

⁴ <http://vertikals.se/charlotta/2014/02/25/har-glesbygden-sett-ett-trendbrott/>

Jämställdhet

Män och kvinnor ska ha samma möjligheter att utveckla och driva projekt inom Lokalt Ledd Utveckling och bidra till att forma sitt samhälle på ett demokratiskt sätt. Strategin och projekten som genomförs ska ta hänsyn till jämställdhet och inte befästa eller förstärka traditionella könsroller. Projekt som bidrar till jämställdhet på ett tydligt sätt ska prioriteras.

Målsättningen är att maximalt 60 % av projekten ska ägas och drivas av män respektive kvinnor och att minst 5 projekt ska aktivt jobba med jämställdhetsfrågor

Mångfald och icke-diskriminering

Likväl som att män och kvinnor ska ha samma möjligheter till utveckling ska även den mångfald av människor som finns i regionen ha det oavsett etnisk och kulturell bakgrund, könsidentitet eller uttryck, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, ålder och sexuell läggning. En mångfald hos boende i regionen och deltagare i projekt ger också en mångfald i metoder och kunskap vilket ger goda chanser till nytänkande och innovation. Projekten ska ta hänsyn till och bidra till ökad tolerans och mångfald.

8 % av befolkningen i området har idag utländsk bakgrund. Målsättningen är att minst 8 % av projekten drivs och/eller ägs av personer med utländsk bakgrund. Minst 5 projekt ska aktivt jobba med tillgänglighet

Miljö och klimat

Utvecklingen av regionen behöver ta hänsyn till miljön och klimatet då en stor del av vårt näringsliv, vår fritid och våra rekreationsmöjligheter är direkt beroende av vår natur och det klimat vi har. Utvecklingen ska ske på ett hållbart sätt med långsiktiga lokala lösningar som ger så liten negativ påverkan på miljön som möjligt. En attraktiv och bevarad natur och resurseffektiva verksamheter inom alla tre sektorer är en viktig parameter i utformningen av attraktiva boendemiljöer och därför en viktig del att ta hänsyn till i genomförandet av strategin.

Målsättningen är att minst 5 av de beviljade projekten ska aktivt jobba med fokus på distansöverbyggande arbetssätt, metoder och teknik.

7.2 Insatsområden

Strategin har tolv delmål fördelade under fyra insatsområden. I samband med varje delmål anges vilka prioriterade områden i Norrbottens och Västerbottens regionala utvecklingsstrategier de huvudsakligen bidrar till att uppnå.

1 Aktivt medborgarskap

Regionen består av kommuner som är stora till ytan men med litet invånarantal och därmed små kommunala resurser, men trots det ett relativt stort utbud av kultur, aktiviteter och arrangemang. Grunden till detta är det rika föreningslivet och den övriga idéburna sektorn som bygger på ett stort ideellt engagemang. När befolkningen krymper och andelen äldre är hög och strukturen för engagemang förändras får många föreningar och organisationer svårt att upprätthålla sina verksamheter. Insatsområdet skall bidra till att skapa eller vidareutveckla modeller för lokal sektoröverskridande samverkan kring service, tjänster, kultur och aktiviteter.

Till insatsområde 1 finns fyra delmål:

1.1 Bidra till bättre dialog och samverkan för lokal utveckling, anpassning och ökat engagemang

Utbudet av service, aktiviteter, arbetstillfällen och övrigt kommer från både offentlig, privat och ideell sektor. Inom alla sektorer är det svårt att få resurserna att räckta till och nya arbetsmetoder och former anpassade till den nya tidens engagemang behöver tas fram och implementeras. Möjligheterna till effektivisering och förbättringar finns om vi kan uppnå samsyn, samarbete och samhandling genom ökad dialog inom och mellan sektorerna och med medborgarna i övrigt, lokalt och regionalt. En stor potential finns i underrepresenterade grupper till exempel personer med utländsk bakgrund, inflyttade och ungdomar.

RUS Västerbotten: 1.1 Samverkan och nya lösningar för service och tjänster

RUS Norrbotten: Livsmiljöer

1.2 Bidra till att stärka bilden av landsbygden

Utmärkande för regionen är den dåliga självbilden. Det finns en stadsnorm som sprids genom både nationella och regionala strategier och planer och i media. Känslan och stoltheten för sin boenderegion är viktig för att skapa trivsel och engagemang hos både unga och vuxna. Vi kan med Leadermetoden utforma projekt som bidrar till att stärka självbilden och visa upp fördelarna och styrkorna med att bo på landsbygden genom till exempel platsmarknadsföring.

RUS Västerbotten: 1.1 Samverkan och nya lösningar för service och tjänster

RUS Norrbotten: Livsmiljöer

1.3 Bidra till att skapa mötesplatser och forum för idéutveckling och engagemang

Människor från de tre olika sektorerna, olika geografier, åldrar, kön, bakgrund etc. behöver platser att mötas på för att skapa integration och tillhörighet och med det också nya idéer och utveckling. Befintliga mötesplatser behöver utvecklas och utvidgas och helt nya behöver skapas. Till det behöver byggas strukturer där idéer kan förverkligas.

RUS Västerbotten: 1.3 Levande kulturliv, social ekonomi och fritid

RUS Norrbotten: Livsmiljöer

1.4 Bidra till att bevara, tillgängliggöra och sprida kunskap om lokal historia och tradition

Regionen har en lång historia med ett stort natur- och kulturarv. Att bevara, tillgängliggöra och sprida kunskap om vår historia bidrar till att skapa en tillhörighet till platsen och är av intresse för boende, återvändare och övriga besökare.

RUS Västerbotten: 1.3 Levande kulturliv, social ekonomi och fritid

RUS Norrbotten: Livsmiljöer

2 Attraktiv boenderegion

Den största och mest avgörande utmaningen regionen står inför är den demografiska utvecklingen och möjligheterna att vända den. För att locka människor i arbetande ålder som kan bidra till befolkningstillväxt och utveckling behöver vi skapa en attraktiv boenderegion.

Till insatsområde 2 finns tre delmål:

2.1 Bidra till att skapa fysiskt attraktiva miljöer för boende och besökare

Regionen har stora och vackra miljöer som kan anpassas, förbättras och utvecklas till att bli mer attraktiva och tillgängliga.

RUS Västerbotten: 1.3 Levande kulturliv, social ekonomi och fritid

RUS Norrbotten: Livsmiljöer

2.2 Bidra till att skapa en tillgänglig fritid

Oavsett bakgrund och funktionshinder ska det finnas ett utbud av tillgängliga kultur- och fritidsaktiviteter för män och kvinnor, pojkar och flickor, så att incitament att bo kvar eller flytta till regionen finns.

RUS Västerbotten: 1.2 Aktivt främja mångfald och jämställdhet

RUS Norrbotten: Livsmiljöer

2.3 Bidra till bättre nyttjande och utveckling av teknik för landsbygdens utveckling

En stor del av våra kommuner och landsbygder har ett utbyggt fiberbredband och inget tyder på att utbyggnaden kommer att stanna av. Det ger stor potential till ökat användande av distansteknik och tekniska lösningar som överbryggar landsbygdens utmaningar och kan skapa nya innovativa utvecklingsmöjligheter.

RUS Västerbotten: 1.4 Digitala lösningar för välfärd, delaktighet och effektivitet

RUS Norrbotten: Tillgänglighet

3 Hållbart näringsliv i utveckling

Regionen har ett stort antal företag, men få av dem är stora med många anställda. Många drivs som enmansföretag och som sidoverksamhet. Branschstrukturen är relativt smal och begränsad. Företagandet inom tjänste- och kunskapsnäringarna är generellt lågt.

Till insatsområde 3 finns tre delmål:

3.1 Bidra till att öka graden av distansoberoende arbetsplatser och företag

De distansoberoende arbetstillfällena är attraktiva på dagens arbetsmarknad, som kan ses i omvärldsanalysen. I vår region finns en god infrastruktur för den sortens företag och arbete som hittills är underutnyttjad och kan växa.

RUS Västerbotten: 5.3 Digitala tjänster och affärsmodeller

RUS Norrbotten: Innovation och förnyelse

3.2 Bidra till ökad diversifiering av lokal arbetsmarknad

Regionens arbetsmarknad behöver diversifieras och erbjuda vad som lokalt är otraditionella arbetstillfällen för att vara attraktiv för inflyttare, högutbildade och i många fall för unga kvinnor. En diversifierad arbetsmarknad är också mindre sårbar för konjunkturförändringar. Regionen har plats specifika tillgångar som går att nyttja lokalt och utveckla vidare till exempel inom besöksnäring, lokalproducerat och testverksamhet och som kan generera platsbundna och lokala arbetstillfällen.

RUS Västerbotten: 5.1 Fler och växande företag

RUS Norrbotten: Innovation och förnyelse

3.3 Bidra till att öka mångfalden bland företagare

Andelen kvinnliga företagare är lågt i regionen och insatser behövs för att stärka deras roll som företagare. Andelen unga företagare är också mycket lågt och fler behöver se eget företagande som ett alternativ för försörjning. Många personer med utländsk bakgrund driver företag men fler behöver stöd och hjälp för att starta upp nya och utveckla egna företag.

RUS Västerbotten: 5.1 Fler och växande företag

RUS Norrbotten: Innovation och förnyelse

4 Arbetsmarknad och kompetens

Regionens kommuner har varierad grad av arbetslöshet men gemensamt är att andelen ungdomar och utrikesfödda som är arbetslösa är högre än genomsnittet. Samtidigt som det finns en arbetslöshet upplever många arbetsgivare att det är svårt att rekrytera personal med rätt kompetens och förväntar sig att det kommer att bli ännu svårare i framtiden.

Insatsområde 4 har två delmål:

4.1 Bidra till kompetensutveckling hos människor för att öka anställningsbarheten och kompetensen i företag

Kortare formella eller informella kompetensutvecklingsinsatser kan hjälpa människor in på arbetsmarknaden och sysselsättning, eller hjälpa ett företag att utvecklas då ny kunskap kommer in.

RUS Västerbotten: 4.5 Förbättra matchningen på arbetsmarknaden

RUS Norrbotten: Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

4.2 Bidra till att fler unga och utrikes födda kommer in på arbetsmarknaden

Unga och utrikesfödda är överrepresenterade i arbetslöshetsstatistiken och behöver hjälp, kunskap och motivation för att komma in i arbetslivet. Både i dessa grupper och andra, till exempel hos våra pensionärer, finns det samtidigt många som besitter stor kunskap som inte tas tillvara men som skulle kunna bidra till sysselsättning och tillväxt.

RUS Västerbotten: 4.4 Öka andelen 20-64 åringar i arbete

RUS Norrbotten: Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

7.3 Handlingsplan

Fonder och insatsområden

Strategin har fyra insatsområden varav insatsområden 1 och 2 prioriteras högst och tilldelas vardera 40 % av aktivitetsbudgeten. Landsbygdsutveckling är komplext och insatser av många olika slag behövs för att komplettera varandra och ge en helhetsutveckling. Samtidigt är resurserna begränsade och prioriteringar behöver göras för att nå djupare resultat och hållbara effekter genom ett färre antal djupare insatser. Strategin prioriterar därför insatser om rör aktivt medborgarskap och attraktiv boenderegion där insatser behövs utifrån lokala förutsättningar och behov. För insatsområde 3 och 4 om företagande, arbetsmarknad och kompetens finns de regionala och nationella programmen inom Regionala och Sociala fonderna där Lappland 2020:s kommuner kommer att ingå i stora regionala projektansökningar. Vi väljer dock att ändå jobba med dessa två fonder där små projekt kan specialanpassas och komplettera de stora projekten. De tilldelas 10 % vardera av aktivitetsbudgeten.

Utöver den procentfördelning av områdets utvecklingsmedel som anges kommer de enskilda delmålen som finns inom varje insatsområde att prioriteras i den ordning de står nämnda i kapitel 7.2.

Insatsområde 1 och 2 har båda en naturlig koppling till Landsbygdsprogrammet då de handlar om att öka engagemanget och skapa en attraktiv landsbygd. Inom insatsområde 2 placeras dock projekt som handlar om utveckling och nyttjande av distansteknik i Regionala Fonden. Insatsområde 3 handlar om näringslivet och dess utveckling vilket har en naturlig koppling till Regionala fonden, men då vi rör oss på landsbygden kommer utveckling av de gröna näringarna att jobbas med inom Landsbygdsprogrammet. Till sist har insatsområde 4 en mycket tydlig koppling till Sociala fonden. Projekt inom delmålet om att tillvarata kompetens hos alla kommer i vissa fall att sökas inom Landsbygdsfonden då det inte bara innebär formell kompetens utan också kan röra sig om kunskap om föreningsarbete, fritidsaktiviteter, bygdehistoria och liknande.

Samarbeten

Under framtagandet av strategin har redaktionskommittén varit i kontakt med motsvarande grupper för övriga Leaderområden i Västerbotten, inklusive Leader Vindelälven som söker inom EHFF. Vi har alla gemensamma utmaningar och ser möjligheter med både samverkan mellan projekt och gemensamma projekt. Inom Akademi Norrs geografi finns ytterligare tre Leaderområden som blir naturliga att samarbeta med. Genom Akademi Norr och det övriga partnerskapet finns redan nätverk och strukturer att nyttja för erfarenhetsutbyten och information där skärningspunkter och gemensamma utmaningar kan hittas där samarbeten ger mervärde. Hela Sverige ska leva i Norrbotten har också tagit fram ett förslag på en modell för hur ett områdesövergripande samarbete för alla Leaderområden kan se ut och samlas under ett paraply.

Inom Lappland 2020 bor ett relativt stort antal inflyttade från andra Europeiska länder som har internationella nätverk. Det ger möjligheter att hitta samarbeten med Leaderområden också utanför Sverige i andra länder med vilka vi delar möjligheter och utmaningar där vi kan utveckla samarbeten och erfarenhetsutbyten.

Kansliets målarbete

För att uppnå strategins mål ska kansliet arbeta i en utvärderande och lärande process där de i samråd med LAG ska anpassa och prioritera arbetet så att strategins delmål och horisontella mål uppnås. Specifika insatser eller utlysningar ska göras mot underrepresenterade målgrupper, kommuner insatsområden och delmål om behov uppstår.

För att inledningsvis styra projekten mot viktiga delmål eller målgrupper kommer området att jobba med paraplyprojekt som metod. Paraplyprojekt innebär att LAG driver stora projekt inom ett visst tema under vilket målgrupperna i en förenklad process kan söka projektmedel. Under föregående programperiod användes metoden för ungdomsprojekt mycket framgångsrikt och vi kommer att både utveckla metoden vidare och använda den på ett strategiskt sätt inom fler teman. På detta sätt lyfts en stor del av den administrativa bördan från projektägarna samtidigt som kansliet och LAG tydligare kan styra projektens innehåll och inriktning så att strategin uppfylls. Detta ses framförallt som viktigt när det gäller att involvera ungdomar i den lokala utvecklingen.

7.4 Urvalsprocess

Kansliet ska vara ansvarig för inkomna ansökningar, diarieföring och handläggning inför LAG:s beslutsmöten. Handläggningsprocessen ska dokumenteras skriftligt. En första genomgång görs av kanslipersonalen där ansökningar stäms av mot strategin och en bedömning görs för att försäkra att ansökan uppfyller grundläggande villkor för att passa in i Lokalt Ledd Utveckling. En bedömning ska göras för att säkerställa att projekten har satt mål, tidsplan, kostnader, metoder et cetera som är rimliga för ett genomförande och att projekten har en förankring och ett deltagande från ideell, privat och offentlig sektor. Vid behov begärs kompletterande material in i samråd med sökande.

Checklistor eller mallar kommer att arbetas fram inför uppstarten, som hjälper till att skapa en objektiv bedömning av inkomna ansökningar och ska fungera som ett stöd för både kansliet och LAG i beslutsprocessen. Mallen bygger på strategins mål och urvalskriterier och ska även ta hänsyn till de horisontella målen. Alla projekt ska ta hänsyn till och beskriva hur de påverkar de horisontella målen på kort och/eller lång sikt. Projekt som kompletterar eller samarbetar med andra utvecklingsprojekt och regionalt utvecklingsarbete och som ger mervärde utanför den egna geografin och målgruppen ska prioriteras högre.

LAG kan utse delar av LAG till beredningsgrupper för att vidare bereda ärendena innan beslutsmöten. LAG kontaktar också Leader Vindelälven för samordning och avstämning då projekt inom den gemensamma geografin har anknytning till älven. Avstämning sker också med Sametinget för projekt med samisk koppling. Vid behov tas extern kompetens in i berednings- och beslutsbetet även vid andra projekt.

Urvalsprocessen ska vara objektiv och icke-diskriminerande och utgå från EU-förordningens direktiv. Ett visst rättviseperspektiv ur ett geografiskt perspektiv bör beaktas så att invånarna i hela den stora geografin känner sig inkluderade i utvecklingsarbetet. Kansliet och LAG ansvarar tillsammans för att sprida tillräckligt god information i alla kommuner om möjligheterna att söka medel från Lokalt Ledd Utveckling. I de fall flera ansökningar inkommer från samma geografi inom ett insatsområde prioriteras den ansökan som bäst bedöms uppfylla strategin och ge mervärde även utanför projektets verksamhet och målgrupp.

Ansökningar kommer att tas emot löpande, men en möteskalender med beslutsdatum för LAG planeras in varje år och kommuniceras öppet. Om ett eller flera insatsområden är underrepresenterade och inte får tillräckligt många ansökningar utifrån den prioriteringsordning strategin har kan LAG öppna för riktade ansökningsomgångar för att stärka dessa. Riktade ansökningsomgångar kan också göras till underrepresenterade sektorer eller målgrupper.

7.5 Mål och urvalskriterier

Leader Lappland 2020 har en stor geografisk yta på över 53 808 km², något större än exempelvis Kroatien. De mål och insatsområden strategin syftar till att jobba med är i allmänhet generella samhällsproblem för vårt område. Strategin vi har tagit fram har en stark koppling till övriga lokala och regionala strategier och tillsammans kan de komplettera varandra och bidra till långsiktig förändring och positiv utveckling under perioden 2014-2020.

LAG är beslutsgrupp och ska bedöma och avgöra om ett projekt som ansökt om stöd ska beviljas stöd. Beslutsgruppens uppgift är att säkerställa att projektet faller inom ramarna för strategin och att uppsatta mål kan nås, fördela projektmedel och ansvara för uppföljning av projekt. Först görs en bedömning huruvida projektansökan uppfyller fastställda krav och villkor för respektive fond samt

EU-lagstiftning och övrig tillämplig lagstiftning. Urvalskriterierna används därvid som en checklista för att bedöma huruvida en projektansökan ska beviljas (se bilaga 4. Urvalskriterier Lappland 2020)

Förklaring till indikatorerna finns i bilaga 3.

Insatsområde 1: Aktivt medborgarskap

(40 % av aktivitetsbudget) 12 Mkr= 40 projekt

Fond	Mål	Indikator	Målvärde
<i>Landsbyggsfonden</i>	Bidra till bättre dialog och samverkan för lokal utveckling och ökat engagemang.	Antal projekt Antal deltagare Antal samverkansprojekt Antal nya medlemmar Ökad andel medlemmar från underrepresenterade grupper	12 120 8 20 10 %
	Bidra till att stärka bilden av landsbygden.	Antal projekt Antal deltagare i aktiviteter Boendes bild av regionen Turisters bild av regionen	10 150 + 20 % + 20 %
	Bidra till att skapa mötesplatser och forum för idéutveckling och engagemang.	Antal nya mötesplatser Antal projekt Antal idéer som aktiveras Antal nyskapande arbetstillfällen	5 10 10 5
	Bidra till att bevara, tillgängliggöra och sprida kunskap om lokal historia, natur, kultur och tradition.	Antal projekt Antal nya målgrupper Antal människor som får tillgång till ny information	8 5 500

Insatsområde 2: Attraktiv boenderegion

(40 % av aktivitetsbudget) 12 Mkr = 40 projekt

Fond	Mål	Indikator	Målvärde
<i>Landsbyggsfonden</i>	Bidra till att skapa attraktiva fysiska miljöer för boende och besökare.	Antal projekt Antal besökare Antal fysiskt tillgängliggjorda besöksmål Antal upprustade platser Antal nyskapande arbetstillfällen	15 1 000 10 10 5
	Bidra till att skapa en tillgänglig fritid och ett brett utbud av fritidsaktiviteter.	Antal fysiskt tillgängliggjorda aktiviteter Antal nya aktiviteter Information på lättläst svenska och andra språk	10 10 25
<i>Regionala fonden</i>	Bidra till bättre nyttjande och utveckling av teknik för landsbygdens utveckling.	Antal nya produkter Antal nya användningsområden Antal deltagande organisationer	3 5 10

Insatsområde 3: Näringsliv i utveckling

(10 % av aktivitetsbudget) 3 Mkr = 10 projekt

Fond	Mål	Indikator	Målvärde
<i>Regionala fonden</i>	Bidra till att öka graden av distansoberoende arbetsplatser och företag.	Antal nya företag Antal nyskapande arbetstillfällen	1 2
	Bidra till ökad diversifiering av lokal arbetsmarknad	Antal nya företag Antal nyskapande arbetstillfällen Antal nya produkter Antal nya tjänster Antal deltagande organisationer	2 2 1 1 10
	Bidra till att öka mångfalden bland företagare.	Antal nya kvinnliga företagare Antal nya företagare med utländsk bakgrund Antal nya unga företagare	2 1 1
<i>Landsbyggsfonden</i>	Bidra till ökad diversifiering av lokal arbetsmarknad.	Antal nya företag Antal nyskapande arbetstillfällen Antal deltagande organisationer Antal nyskapande arbetstillfällen	1 1 5 15

Insatsområde 4: Arbetsmarknad och kompetens

(10 % av aktivitetsbudget) 3 Mkr = 10 projekt

Fond	Mål	Indikator	Målvärde
<i>Sociala fonden</i>	Bidra till kompetensutveckling hos människor för att öka anställningsbarheten och kompetensen i företag.	Antal deltagare Antal deltagande organisationer Antal kompetensutvecklingsinsatser Antal deltagare som övergår i sysselsättning	100 20 10 27
	Bidra till att fler unga och utrikes födda kommer in på arbetsmarknaden.	Antal deltagare som övergår i sysselsättning Antal deltagare	20 15
<i>Landsbyggsfonden</i>	Bidra till kompetensutveckling hos människor för att öka anställningsbarheten och kompetensen i företag.	Antal deltagare Antal deltagande organisationer Antal deltagare som övergår i sysselsättning Antal nyskapande arbetstillfällen	40 30 2 15

8. Finansieringsplan

Fylls i efter att strategin blivit godkänd

Delåtgärd	Fond	%	SEK
Drift	<i>Landsbygdsfonden</i>	21,95	9 109 822
Samarbeten	<i>Landsbygdsfonden</i>	9,09	3 770 673
	<i>Regionala utvecklingsfonden</i>	0,41	171 827
	<i>Socialfonden</i>	0,5	207 500
Genomförande av strategin	<i>Landsbygdsfonden</i>	59,82	24 826 235
	<i>Regionala utvecklingsfonden</i>	3,73	1 546 443
	<i>Socialfonden</i>	4,5	1 867 500
Summa		100	41 500 000

9. Organisation

9.1 Administrativ kapacitet

Ett kansli behöver ha tillräcklig kapacitet för att, framförallt i början av programperioden, hinna med omfattande uppsökande verksamhet och kontaktskapande. Det är också viktigt att det finns utrymme för att kunna lägga ner extra tid och resurser för att hitta kreativa lösningar om det skulle visa sig att ett insatsområde inte får de projektansökningar som förväntats.

På rekommendation av Jordbruksverket lämnar vi ett förslag på organisation som innebär att vi under hösten 2015 bildar en ideell förening. En ideell förening innebär att samtliga parter i trepartnerskapet ingår på lika villkor och därmed har samma förutsättningar till inflytande.

Kansliets viktigaste roll är att lotsa projektidéer fram till en färdig ansökan. Då handlar det inte bara om att ansökan ska vara så bra att LAG ska kunna fatta ett klokt beslut, det handlar lika mycket om att hjälpa projektägare att formulera konkreta, mätbara mål, en tydlig handlingsplan och hur man bygger ett partnerskap som både kan lyckas nå uppsatta mål och få projektet att leva vidare efter projekttidens slut. Kansliet har också en viktig roll i att utbilda, följa upp beviljade projekt, föra en kontinuerlig dialog och finnas till hands under projektets genomförande. Viktiga kompetenser som kansliet bör ha är tidigare erfarenhet från projektledning och arbete med EUs fonder och program samt goda kunskaper inom ekonomi och kapitalförsörjning.

Lärcentrum finns i samtliga åtta kommuner och har under många år varit en naturlig mötesplats för studier. Lärcentrum är utrustad med en infrastruktur (distansteknik) som även nyttjas för distansmöten, främst av privat- och offentlig sektor. Då vårt geografiska område är till ytan mycket stort ser vi en stor fördel i att kunna nyttja lärcentrum som resurs för att öka tillgängligheten och få en tydligare närvaro. Dels i form av den infrastruktur som lärcentrum redan har, men om förutsättningar ges så skulle vi även vilja nyttja personal vid lärcentrum och/eller annan lokal utvecklingsfunktion som rådgivare/ utbildare inom Leadermetoden. Den lokala rådgivaren blir den första mottagaren av lokala idéer och ansatser och kan fungera som bollplank vid ansökan och genomförande av projekt och sist men inte minst som ambassadör för området.

LAG utgör föreningens styrelse och är ansvarig för strategins genomförande och att verksamheten drivs på ett tillfredsställande sätt. LAG fattar alla projektbeslut och andra avgörande beslut som har med verksamheten att göra. Kansliet förbereder ärenden till LAG. Kansliet är ansvarigt för att förse LAG med information så att de kan fullgöra sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Inom LAG väljs ett presidium bestående av ordförande, vice ordförande och andre vice ordförande.

9.2 Partnerskapet och föreningen

Åtta kommuner har en önskan om att tillsammans få ingå i ett lokalt partnerskap (Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Storuman, Lycksele, Vilhelmina, Dorotea och Åsele). Samma åtta kommuner ingick i det tidigare partnerskapet Leader Lappland.

Under åren 2013/2014 har kommunalförbundet Partnerskap Inland – Akademi Norr verkat som samarbetspartner till det tidigare partnerskapet Leader Lappland. Kommunalförbundet Partnerskap Inland - Akademi Norr är ett kommunalförbund som består av tretton kommuner från fyra län: kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur i Norrbottens län; Sorsele, Malå, Storuman, Lycksele, Vilhelmina, Åsele och Dorotea kommuner i Västerbottens län; Strömsunds kommun i Jämtlands län samt Sollefteå och Kramfors kommuner i Västernorrlands län. Partnerskapet bygger på en övertygelse om att tillväxt och livskraft skapas genom samarbete på lokal och regional nivå. Akademi Norr har sitt fokus på kunskapsdriven regional utveckling.

Under 2013/2014 har Akademi Norr arrangerat några större seminarier på temat landsbygdsutveckling inom ramen för Leaderprojektet "Framtidsbygder Lappland" samt att Akademi Norr tillsammans med SLU genomfört en längre utbildning för landsbygdsutvecklare i lokalt ledd utveckling. Under 2014 fick Akademi Norr i uppdrag att hjälpa till att ta fram en strategi för området.

En referensgrupp bildades med representation från samtliga tre sektorer samt en redaktionskommitté (skrivargrupp). För att förstärka processen upphandlades även ett externt processtöd. Kommunalråden i de åtta kommunerna initierades också i processen.

Vid arbetet med strategin har två regionala seminarier genomförts där syftet har varit att höja blicken och se hela området som en enhet. För att inte missa det lokala perspektivet har även totalt tio lokala seminarier arrangerats, utifrån samma frågeställningar men med det lokala i fokus. I processen har totalt c:a 130 personer deltagit. Vid de lokala seminarierna har vi tagit hjälp av lärcentra, som mötesplatser och som inbjudare. Representationen från sektorerna är något svår att särskilja då flera deltagare sitter på "flera stolar", men utifrån vad deltagarna angett själva så ser fördelningen ut så här:

- Ideell sektor 32 %
- Privat sektor 20 %
- Offentlig sektor 48 %

Efter bearbetning av strategin efter det sista regionala seminariet som genomfördes den 14/11 skickades strategin ut på remiss till den sedan tidigare tillsatta referensgruppen, kommunalråden i de åtta kommunerna, länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten, Region Västerbotten, deltagarna från de tolv träffarna, länsbygderåden i de båda länen samt angränsande och överlappande Leaderområden. Sjutton remissvar inkom via telefon eller e-post från både personer som deltagit i processen och från officiella organisationer och myndigheter så som Länsstyrelsen i Västerbotten och kommunalförbundet Region Västerbotten.

9.3 LAG – den lokala aktionsgruppen

LAG, den lokala aktionsgruppen, fattar beslut om vilka ansökningar som ska prioriteras inom ramen för strategin. LAG ska vara en aktiv och transparent grupp och ska tillföra kunskap utifrån sitt kompetensområde och strategin som helhet. LAG:s beslut går inte att överklaga och därför vilar ett stort ansvar på LAG att besluten är ändamålsenliga och i linje med strategin. LAG-ledamöterna ska vara öppna, tydliga, professionella och objektiva.

Vårt förslag är också att LAG fungerar som styrelse, vilket innebär att LAG ansvarar för föreningens förvaltning, redovisning och skötsel.

LAG ska vara representativt utifrån följande kriterier:

- Ålder
- Härkomst
- Kön
- Geografisk spridning i området
- Sektor (ideell/privat/offentlig)
- Fonder

LAG ska bestå av 12 ledamöter med 12 personliga ersättare från sektorerna privat, ideell och offentlig sektor. Vid programstart år 2015 ska minst en av ledamöterna vara mellan 18-25 år, minst två ska vara mellan 25-40 år och minst en ska ha utländsk bakgrund. LAG ska vara jämställd mellan kvinnor och män och det ena könet får inneha max 60 % av platserna.

Arbetet med att tillsätta valberedning och LAG kommer att ske under våren 2015. För att få kontinuitet väljs LAG-ledamöter för hela perioden på föreningens årsstämma efter förslag från valberedningen. LAG-ledamöterna fördelas enligt följande: 4 ledamöter från den privata sektorn, 4 ledamöter från den ideella sektorn och 4 ledamöter från den offentliga sektorn. Minst en ledamot ska finnas geografiskt representerad från var och en av de åtta kommunerna. Minst en av LAG-ledamöterna ska representera den samiska kulturen och näringen. Samma kriterier gäller för de 12 ersättarna.

Programmets mål är att tillsätta en LAG som är representativ, väl förberedd och utbildad för att verka under programperioden 2014-2020. En bred lista över potentiella ledamöter tas fram utifrån kriterierna och målsättningarna ovan, som valberedningen har att utgå ifrån i sitt arbete med att tillsätta LAG. Programmet kommer också att ta fram ett utbildningsupplägg för valberedningen och LAG. Utbildningen ska innehålla bland annat målen i strategin, fondernas mål, demokratiskt arbetssätt, styrelsekunskap, regelverk, normkritik och jämställdhet etc.

10. Samverkan mellan fonder och med andra aktörer

10.1 Samverkan mellan fonder

Inom vår geografi söks ett enskilt Leaderområde i EHFF för området längs efter Vindelälven som rinner genom kommunerna Arjeplog, Sorsele och Lycksele i vårt område. Vi har i dialog med dem enats om att deras insatser framförallt kommer att arbeta med resurs- förvaltnings- och miljöfrågorna gällande fisket inom de gemensamma områdena medan aktiviteter inom vår strategi kan bygga vidare på deras insatser, till exempel med företagsutveckling baserat på Vindelälvens resurser.

Strategin omfattar tre fonder: Landsbygdsfonden, Socialfonden och Regionalfonden. De vinster vi ser med att välja en flerfondslösning är en större räckvidd eftersom den rymmer fler komplexa behov och perspektiv inom en bygd. Vi kan även på ett tydligare sätt integrera möjligheter så att fler synergier skapas och fler aktörer får tillfälle att samverka. Det blir även möjligt för oss att effektivisera och förenkla genomförandet av initiativ eftersom strategin samlar resurser för lokal utveckling.

För att underlätta för sökande kommer endast en ansökningsblankett att tillämpas. Leaderkontoret och LAG kommer utifrån satta urvalskriterier och insatsområde att placera projektansökningarna i lämplig fond utifrån deras innehåll. Generellt kommer projekt som handlar om företagsutveckling och entreprenörskap att placeras i Regionala fonden, projekt som handlar om kompetensutveckling och om att tillvarata individers kompetens hör hemma i Sociala fonden medan projekt som handlar om övrig landsbygdsutveckling och företagsutveckling inom de gröna näringarna hör hemma i Landsbygdsfonden enligt den beskrivning som finns i handlingsplanen.

En analys av den nulägesanalys och SWOT som gjorts visar att vårt huvudproblem till stor del är den demografiska utmaning som lands- och glesbygden befinner sig i. Det har i arbetsprocessen och de lokala träffarna konstaterats att insatsområden och mål är beroende av varandra och måste samverka för att vi ska nå resultat. Problembilden är inte en isolerad företeelse utan måste angripas från flera håll vilket gör att de tre fonderna kompletterar varandra.

Det finns möjlighet till synergieffekter då ett problem att lösa eller en möjlighet att utveckla kan bygga på flera projekt ur de olika fonderna. Exempelvis kan utbildningsinsatser behövas för att sedan jobba med företagsutveckling eller innovation. Ett annat exempel skulle kunna vara att i jordbruksfonden jobba med samverkansprojekt som leder fram till en kommersialiserbar produkt som sedan kan jobbas vidare med i ett innovations- eller företagsutvecklingsprojekt i regionala fonden.

Vi kommer att säkerställa att ingen dubbelfinansiering av något slag kommer att förekomma.

10.2 Avstämning med andra aktörer med utvecklingsansvar

I området finns flertalet myndigheter och organisationer som jobbar med utvecklingsfrågor. Det regionala ansvaret i Norrbotten ligger på länsstyrelsen medan det i Västerbotten ligger på kommunalförbundet Region Västerbotten. De båda länsstyrelserna handlägger och ansvarar för det regionala genomförandet av Landsbygdsprogrammet utanför Lokalt Ledd Utveckling. För att undvika dubbelfinansiering och ge förutsättningar för synergieffekter mellan projekt i de båda programmen ska insatser samordnas med länsstyrelserna. En kontinuerlig dialog mellan kansliet och länsstyrelsen är därför nödvändig, liksom avstämning med Sametinget som förvaltar det samiska landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen i Västerbotten ser det som angeläget att representanter för samtliga program för Lokalt Ledd Utveckling i länet ingår i det regionala partnerskapet för Landsbygds-Havs och Fiskeriprogrammet, som är ett viktigt forum för de satsningar på landsbygden som görs i länet.

Strategin knyter tydligt an till de respektive regionala utvecklingsstrategierna och varje delmål har kopplats till den huvudsakliga insats- eller tematiska målen som stöds i de båda regionala strategierna, även om många delmål kan stödja flera. Lokalt Ledd Utveckling kan ses som ett komplement till dem då projekten blir av en mer småskalig karaktär än de regionala inom alla tre fonder där de storskaliga projekten kommer att prioriteras.

Alla kommuner har haft möjlighet att delta i strategiframtagningen och tagit beslut om att ingå i utvecklingsområdet och medfinansiera strategin. Parallellt med framtagningen av denna strategi pågår motsvarande process i flera av kommunerna med att arbeta fram kommunala lokala utvecklingsstrategier. Tydliga kopplingar finns där strategierna förstärker varandra.

Alla åtta kommuner ingår i kommunalförbundet Partnerskap Inland Akademi Norr. Akademi Norr fokuserar på utbildningsfrågor men jobbar till viss del med andra utvecklingsprojekt. Akademi Norr ses som en resurs och en samordnande aktör då det finns fem Leaderområden representerade bland de 13 medlemskommunerna och stora chanser finns att bilda strategiska samarbeten mellan Leaderområdena, likväl som med övriga angränsande Leaderområden.

Kontinuerlig kontakt med övriga tre Leaderområden i Västerbotten (Trekorn Leader, URnära och Leader Vindelälven) har haft under strategiframtagandet och intresset för kommande samarbeten är stort både vad gäller ren projektsamverkan och mellan olika LAG och kanslier till exempel i arbetet med kommunikation, informationsspridning och hemsidor. Intresse för samarbete finns även från de norrbottniska Leaderområdena. Lappland 2020 kommer att ta kontakt med Leader Vindelälven i samband med projektansökningar som berör den gemensamma geografien för avstämning mot deras strategi, dels för att undvika dubbelfinansiering och dels för att hitta eventuella samarbeten mellan projekt.

10.3 Jämställdhet och icke-diskriminering

I de horisontella målen ingår jämställdhet och icke-diskriminering vilka tydligt kan kopplas till resultatet av vår SWOT-analys som belyser just problematiken med vår könssegregerade arbetsmarknad, låg utbildningsnivå hos framförallt män och att vi inte är tillräckligt bra på att tillvarata den mångfald som finns hos invånarna i regionen. Hänsyn ska därför tas i hela strategin och de insatsområden som är uppsatta för att förbättra det.

Statistik ska föras över hur män och kvinnor deltar i projektledning, styrning och deltagande. Projekten ska uppmanas att eftersträva jämn könsfördelning och uppmuntra otraditionella val. Projekt som aktivt jobbar med jämställdhet ska prioriteras. Informationsmaterial ska utformas så att det inte förstärker de traditionella könsrollerna och andra normer utan visar på den mångfald som finns i regionen. Ungdomars delaktighet är viktig att tillgodose, antingen i genomförandet av projektet eller som målgrupp och projektmottagare.

Region Västerbotten har jobbat med ett pilotprojekt för jämställdhetsintegrering av projekt och tagit fram en metod med en checklista och ett antal kontrollfrågor som underlättar jämställdhetsintegreringen. Modellen kommer att användas och anpassas till den lokala strategin.

11. Kommunikation

Inom Lokalt Ledd Utveckling finns tre övergripande kommunikationsmål:

- 1) Personer och organisationer söker projektstöd inom lokalt ledd utveckling och bidrar till hållbara levande lands- och kustbygder.
- 2) Vidareförmedlare och samarbetspartner sprider information, kunskap och erfarenheter om lokalt ledd utveckling.
- 3) Allmänheten känner till arbetet med och effekterna av lokalt ledd utveckling samt EU:s roll inom den lokala utvecklingen.

Fyra målgrupper finns identifierade:

- 1) **Personer och organisationer som söker stöd**
Ideella föreningar, företagare, organisationer
- 2) **Vidareförmedlare**
Kommunala näringslivs-, kultur och fritidsorganisationer, företagarorganisationer, bygderåd, föreningsråd, Region Västerbotten, Västerbottens läns länsstyrelse, Norrbottens läns länsstyrelse, Akademi Norr, Norrbottens läns landsting, Sametinget
- 3) **Samarbetspartners**
Akademi Norr, kommunerna, närliggande Leaderområden, regionala samordnare och aktörer för ungdomsverksamhet, besöksnäring, företagsutveckling etc.
- 4) **Allmänheten**
Invånare i deltagande kommuner

Kommunikationsstrategier

För att nå ut med de övergripande målen till de fyra målgrupperna under alla faser kommer ett antal kommunikationsstrategier att användas.

Digital teknik – Utvecklingsområdet kommer att informera på en egen hemsida, finnas aktiv i sociala medier, sprida information via kommunernas, vidareförmedlares och samarbetspartner hemsidor och digitala kanaler. I alla kommuner finns tillgång till distansteknik som med fördel kan användas för att nå ut med information och skapa delaktighet.

PR & media – Pressmeddelanden till lokal och regional media ska skickas ut med information om större händelser men också med berättelser och goda exempel på projekt. Lokala annonsblad finns i kommunerna och delas ut i alla hushåll.

Tryckt material – Alla har inte tillgång till den digitala tekniken, därför bör också ett visst tryckt material i form av informationsblad och foldrar finnas tillgänglig.

Lokala ambassadörer – För att sprida information i hela den stora geografin ska lokala Leaderambassadörer finnas i alla kommuner som aktivt söker upp målgrupper för projektstöd, deltar i lokala träffar, bjuder in till träffar och sprider information och kunskap om möjligheterna med Lokalt Ledd Utveckling.

Kommunikation under programperiodens faser

Införandet

Under införandefasen har både lokala och regionala träffar hållits som en del i förankringsprocessen vilket innebär att ett flertal människor i de olika sektorerna runt om i utvecklingsområdet fått information om det kommande programmet. I den andra delen av införandefasen kommer deltagarna

att få kontinuerlig information om processen och bildandet av förening och LAG. Kommunikationen ska under fasen riktas till alla målgrupper för att sprida generell information om Lokalt Ledd Utveckling.

Genomförandet

Under genomförandet ska kommunikationen ske med alla målgrupper men huvudfokus ska vara på allmänheten och de som har projektidéer att söka stöd för. Alla kommunikationsstrategier ska användas aktivt för att nå så många som möjligt. Finns behov för extra informations- och kommunikationsinsatser ska de om möjligt tillgodoses.

Slutfasen

Under slutfasen ska de goda exemplen, resultaten av hela strategin och utvärdering av programperiodens jobb spridas till alla målgrupper. Erfarenheter och lärdomar ska dokumenteras för att finnas som underlag inför nästa programperiod för Lokalt Ledd Utveckling och annat lokalt och regionalt utvecklingsarbetet.

11.1 Kommunikationsplan

Se bilaga 1.

12. Uppföljning och revidering

LAG är ansvariga för utvecklingen, genomförandet och övervakningen samt utvärderingen av utvecklingsstrategin. Uppföljning av verksamheten ska vara kontinuerlig och baseras internt på, av Leaderkontoret, insamlad och sammanställd statistik från de pågående och avslutade projekten. Det utgör ett underlag för avstämning mot indikatorer för strategins delmål och horisontella mål. En utvärdering mot externa faktorer görs genom aktiv omvärldsbevakning och kontakter med både lokala, regionala och nationella myndigheter och organisationer så som kommunerna, länsstyrelser och landsbygdsnätverket.

Projekten utvärderas av kansliet vid läges- och slutrapporter och stäms av mot målen för insatsområdet, de horisontella målen och indikatorerna. Resultatet av utvärderingarna och hur det går i pågående projekt ska rapporteras av kanslipersonalen vid LAG-möten.

Om målen inte nås ska kansliet tillsammans med de lokala ambassadörerna och LAG analysera orsak och så tidigt som möjligt vidta åtgärder genom att exempelvis jobba med riktade utlysningar inom specifika underrepresenterade områden eller förbättrad kommunikation mot målgrupper.

LAG, tillika styrelsen i den ideella föreningen, utgör arbetsgivare till kanslipersonalen och ansvarar därmed också för uppföljning av kansliets övergripande verksamhet enligt gällande anställningsavtal.

Utöver den löpande egna utvärderingen och utvärdering av enskilda projekt ska en djupare halvtidsutvärdering genomföras andra halvåret 2017 i vilket lärdomar om framgångar och svårigheter samlas för att därefter vid behov revidera organisation, mål, indikatorer och insatsområden i strategin i samråd med partnerskapet. I halvtidsutvärderingen ska också ett antal nedslag och utvärderingar göras av avslutade likväl som pågående projekt med djupare analyser i form av intervjuer av projektledare och målgrupper.

I samband med att programmet avslutas genomförs en slututvärdering på hela programperioden. I slututvärderingen stäms arbetet av mot strategin och eventuella revideringar men också arbetsmetoder, kommunikation, samarbete etc. ska utvärderas. Halvtids- och slututvärderingarna ska upphandlas externt för att säkerställa objektiva resultat.

Se bilaga 2. Tidplan för LAG:s uppföljning och utvärdering.

Se bilaga 3. Definitioner av egna indikatorer, som ingår i utvecklingsstrategin.